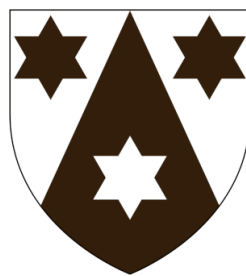

Svätci a svätice karmelitánskej rehole – Tradícia a spiritualita má svojich priaznivcov aj dnes, I. časť

Branislav Krasnovský

3. mája 2023 ✝ *Cirkev*

Karmelitáni sú katolíckym žobravým rádom, založeným v druhej polovici 12. storočia na hore Karmel v Palestíne. Dnes sa delia na obutých a bosých karmelitánov, pričom bosí majú prísnejšiu regulu. Rád je zameraný na kontempláciu a šírenie mariánskej úcty, presadzovanie úcty k škapuliaru, Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu, Panne Márii, sv. Jozefovi či Svätej rodine.

Jednoduchý emblém Rádu karmelitánov

zdroj: wikimedia commons

Rád, ktorý sa odvolával na starozákonnú biblickú tradíciu

Podľa stredovekej tradície Svätá rodina navštívila pustovníkov žijúcich na hore Karmel pri svojej ceste z Egypta späť do Jeruzalema, pretože Karmel ležal na ceste medzi Egyptom a Nazaretom.

Dôvod návštevy Svätej rodiny bol prozaický, hora Karmel bola už od staroveku pútnickým miestom pre zbožných židovských veriacich a podľa biblickej tradície sa na hore Karmel zdržiaval už prorok Eliáš (zápas proroka Eliáša s uctievačmi Baala, ktorý sa skončil Eliášovým víťazstvom) a tiež tu žili zbožné komunity v čase pôsobenia proroka Samuela či eseji v období vystúpenia Nášho Pána Ježiša Krista. Po Kristovom pôsobení v Svätej zemi podľa Knihy zjavení sv. Jána sa v blízkosti hory Karmel uskutoční aj eschatologická bitka (Armagedon) na konci vekov.

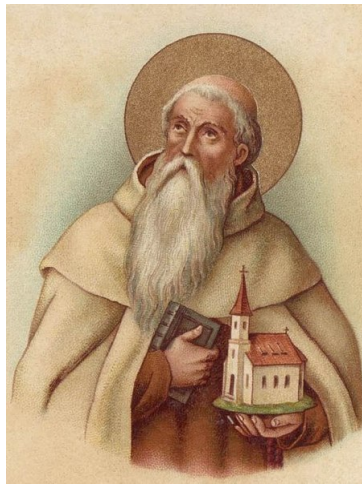
Návrat Svätej rodiny z Egypta stvárnený na obraze od Jakoba Jordaensa

zdroj: wikimedia commons

Aj keď mnohí považujú rozprávanie o navštívení pustovníkov na hore Karmel Svätou rodinou len za zbožnú legendu, faktom zostáva že táto karmelitánska tradícia je v katolíckom spoločenstve živá, a mnohí zbožní katolíci o tejto návšteve vôbec nepochybujú.

V roku 1155 na hore Karmel založil podľa katolíckej tradície sv. Bertold z Kalábie malú kontemplatívnu komunitu približne 10 mníchov, ktorá tvorila jadro budúceho karmelitánskeho rádu. O existencii karmelitánov na hore Karmel hovorí aj rabín Benjamín de Tudela v roku 1163. Postupne sa karmelitáni etablovali vo viacerých mestách Svätej zeme, napríklad v Akku, Tripolise, Nazarete, Haife či Jeruzaleme.

V roku 1209 získali karmelitánski pustovníci regulu od patriarchu sv. Alberta Jeruzalemského. Táto regula obsahovala 16 článkov – zdôrazňovala sa v nej poslušnosť opátovi, život v kláštornej komunite, vytrvalosť v modlitbe, výhody života v chudobe, zachovávanie posvätného mlčania (*silentium*), zrieknutie sa mäsa, dodržiavanie pôstu od sviatku Povýšenia svätého kríža (14. september) do Veľkej noci. Pôvodnú rehoľu schválil v roku 1226 pápež Honorius III.

Sv. Bertold z Kalábrie

zdroj: wikimedia commons

Po páde Svätej zeme do rúk moslimov karmelitáni opustili Blízky východ a presídlili sa najprv na Cyprus a Sicíliu, odkiaľ sa potom presunuli do Európy a na Britské ostrovy. Obdobie migrácie karmelitánov do Európy po páde Svätej zeme znamená tiež novú a bohatú etapu rozvoja rádu.

Blahoslavený Šimon Stock

Rád dal katolíckej Cirkvi v 13. storočí viacero svätcov, okrem sv. Bertolda z Kalábrie, sv. Brocarda, sv. Alberta Jeruzalemského či sv. Alberta z Trapani patrili v 13. storočí k tým významnejším predstaviteľom rádu práve bl. Šimon Stock (1164 – 1265).

Narodil v anglickom Ayelsforde v dnešnom grófstve Kent do šľachtickej rodiny, a už od 12 rokov bol rozhodnutý stať sa mníchom. Podľa katolíckej legendy údajne takmer 30 rokov prebýval v dutine starého stromu. V dospelom veku odišiel do Svätej zeme, kde sa pridala ku karmelitánom a spolu s nimi po porážke križiakov vo Svätej zemi oblasť opustil a vrátil sa späť do Anglicka. Okrem toho, že bol veľkým ctiteľom Panny Márie, bol známy medzi prísnymi karmelitánmi svojou tvrdou askézou. V roku 1245 bol na prvej generálnej kapitule rádu zvolený za generálneho predstaveného karmelitánskeho rádu v Európe. Do čela rádu sa postavil ako 80-ročný a rád spravoval nasledujúcich 20 rokov. Tie sú poznamenané úspešným rozvojom rádu. Zomrel 16. mája 1265 počas vizitačnej cesty do francúzskeho Bordeaux, kde ho aj pochovali. V roku 1951 jeho pozostatky preniesli do rodného Ayelsfordu.

Podľa katolíckej tradície neboli veľkými nepriateľmi karmelitánov len moslimovia. Karmelitáni mali svojich nepriateľov aj v kresťanskom svete. Blahoslavený Šimon Stock vidiac nebezpečenstvo, ktoré rádu hrozilo, zveril rád do opatery Najsvätejšej Panny Márie. Vytrvalo ju prosil o pomoc a v noci z 15. na 16. júla 1251 sa mu zjavila v sprievode nebeských anjelov. Panna Mária odovzdala bl. Šimonovi Stockovi hnedý škapuliar so slovami: *„Milovaný syn, prijmi tento škapuliar ako znamenie svojho rádu. Je to pre Teba a všetky deti z hory Karmel privilegium. Kto zomrie so škapuliarom, bude uchránený od večného ohňa. Tento škapuliar je znamením spásy, ochranou v nebezpečenstve, zárukou pokoja a večnej zmluvy.“*

Obraz barokového talianskeho maliara Pietra Novelliho: *Panna Mária odovzdáva škapuliar bl.*

Šimonovi Stockovi

zdroj: wikimedia commons

Dnes rozlišujeme dva typy škapuliarov. Tzv. veľký je súčasťou rehoľníckeho mníšskeho odevu. Je to pás látky asi 40 cm široký s otvorom pre hlavu, ktorý splýva z ramien vpredu a vzadu. Nosili ho rehoľníci viacerých rádov, predovšetkým však karmelitáni, benediktíni alebo dominikáni na svojej sutane. Malý škapuliar predstavujú dva malé štvorhranné kúsky látky, ktoré zbožní veriaci nosievajú pod svojím denným oblečením na krku tak, že im jedna časť splýva na prsia a druhá časť na chrbát.

Tento malý škapuliar je určený pre laikov a je vytvorený z látky, z akej sa šije odev príslušnej rehole. Preto je karmelitánsky škapuliar vyrábaný z hnedej vlnenej látky – na jednom kúsku látky je obraz Najsvätejšej Panny Márie a na druhom je obraz Najsvätejšieho Srdca Ježišovho. Veriaci, ktorí sa rozhodli nosiť škapuliar, ho prijímajú pri zasväcujúcom obrade z rúk katolíckeho kňaza.

Bl. Šimon Stock šíril úctu ku škapuliaru aj medzi laikmi. Na počiatku 14. storočia sa Panna Mária zjavila pápežovi Jánovi XXII. a tomu prisľúbila, že každý, kto bude nosiť karmelitánsky škapuliar, získa mimoriadnu milosť – Panna Mária po smrti každého ctiteľa a nositeľa škapuliara hneď prvú sobotu po jeho smrti osobne vyvedie z očistca a vezme do raja.

Pápež Ján XXII. potom 3. marca 1322 vydal bulu *Sacratissimo uti culmine*, ktorou tento prisľub Panny Márie potvrdil (sobotné privilegium). Počet členov škapuliarskeho bratstva bol od počiatkov jeho existencie obrovský a bl. Šimon Stock býva často v katolíckom umení zobrazovaný ako prijíma škapuliar z rúk Panny Márie.

Malý škapuliar

zdroj: wikimedia commons

Svätý Albert Jeruzalemský

Svätý Albert Jeruzalemský sa narodil v polovici XII. storočia v Castel Gualtieri v Taliansku. V Mortare vstúpil k regulárnym kanonikom sv. Kríža, kde ho v roku 1180 zvolili za priora. V roku 1184 sa stal biskupom v Bobbie a o rok neskôr vo Vercelli. Odtiaľ bol v roku 1205 preložený do Jeruzalema. Tu sa ako patriarcha Jeruzalema horlivo staral o zveľadenie mesta a bol dobrým cirkevným hodnostárom. V čase, keď bol patriarchom (1206 – 1214), zjednotil bratov pustovníkov na hore Karmel tým, že im napísal regulu. Zavraždili ho v Akko 14. septembra 1214.

sv. Albert z Trapani

Sv. Albert z Trapani (1240 – 1307) sa narodil na Sicílii a stal sa karmelitánskym kňazom a mníchom. Pochádzal z florentskej šľachtickej rodiny (otec Benedetto degli Abati bol dôstojníkom v armáde Fridricha II. Hohenstaufena), jeho rodičia nemohli mať dlho deti. Sľúbili však Bohu, že ak sa im narodí dieťa, stane sa kňazom, alebo mníškou.

V roku 1258 vstúpil ako novic do karmelitánskeho kláštora, tu začal študovať aj teológiu. Bol veľkým askétom (do jedla si pridával horkú palinu, aby mu jedlo nechutilo), bol vynikajúcim kazateľom a evanjelizátorom. Pôsobil najmä medzi židmi na Sicílii, mnohí z nich vďaka nemu konvertovali na katolicizmus. Bol tiež vyhľadávaným exorcistom.

Zo všetkých síl pomáhal tým najchudobnejším a najbiednejším, o ktorých sa staral v chudobincoch a útulkoch pre zomierajúcich. Zachránil Messinu pred vyhladovaním a presvedčil vojvodu Róberta z Kalábie, aby zastavil bojové operácie proti mestu, čím zachránil tisíce životov.

Svätý Albert z Trapani na obraze španielskeho barokového maliara Antonia de Peredu

zdroj: wikimedia commons

Zomrel v kláštore v Messine a podľa legendy sa miestny ľud nedokázal dohodnúť z kňazmi a karmelitánmi, aký pohreb sv. Albertovi z Trapani vystrojiť. Až keď sa pri rakve svätca objavili anjeli, karmelitáni súhlasili s tým, aby mu vystrojili pohreb ako svätcovi. Jeho relikvie sa nachádzajú v kostoloch po celom južnom Taliansku a v írskom Dubline. Známa je strieborná socha Vincenza Bonaiuta z roku 1700, v ktorej sa nachádza lebka sv. Alberta z Trapani, či tiež kaplnka a strieborný relikviár v bazilike Maria Santissima Annunziata v Trapani.

Sv. Terézia z Avily, sv. Ján z Kríža a sv. Mária Magdaléna de Pazzi si ho takisto nesmierne ctili a karmelitánsky kňaz, básnik a spisovateľ bl. Battista Spagnoli z Mantovy zložil na sv. Alberta z Trapaniho veršovanú ódu. Historici karmelitánskeho rádu Vincenzo Barbaro a Theodore de Aquis boli prvými historikmi, ktorí spracovali svätcov život. V roku 1476 ho blahorečil pápež Mikuláš V. a v roku 1476 kanonizoval pápež Sixtus IV.

Karmelitánsky rád sa od 13. storočia úspešne šírila aj na britských ostrovoch, kde sa počas anglickej reformácie v 16. storočí stali členovia rádu terčom protikatolíckeho anglikánskeho a puritánskeho reformačného besnenia.

V 15. storočí sa uskutočnila reforma karmelitánskeho rádu, v roku 1452 vznikla jeho ženská vetva a v roku 1476 pápež Sixtus IV. potvrdil tretí rád karmelitánov, ktorý získal od roku 1635 vlastnú regulu. V druhej polovici 16. storočia sa časť karmelitánov vrátila k prísnemu spôsobu života, ktorý presadzovali najmä svätci – sv. Terézia od Ježiša a sv. Ján od Ježiša. V roku 1593 sa rád rozdelil na prísnu vetvu bosých karmelitánov a klasických karmelitánov, ktorí sa ďalej riadili podľa reguly pápeža Eugena IV.

Mnísi karmelitáni

zdroj: wikimedia commons

(Pokračovanie)

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/svatci-a-svatice-karmelitanskej-rehole-tradicia-a-spiritualita-ma-svojich-priaznivcov-aj-dnes-i-cast/>